

Halászat

A Magyar Földművelésügyi Minisztérium
kiadványa

TARTALOM:

Antos Zoltán: A Balaton nemeshalállományának fejlesztése	81
Répássy Miklós: Levél a szerkesztőhöz	83
Sík Jenő: Halászati szövetkezeteink működése (Befejező rész)	84
Dr. Woynárovich Elek: Természetes vízi terfgazdálkodás és a mesterséges népesítés	87
Oeconomo György: Időszerű teendők a tógazdaságokban	92
Szövetkezeti hírek. — Újdonságok—Vegyesek. — Kérdések—Feleletek. — Lapszemle. — Szerkesztői üzenetek. — Árjegyzés. — Hirdetések.	

Felelős szerkesztő: Faragó Sándor

Szerkeszti: ifj. dr. Szabó Zoltán

I. (XLVI.) ÉVFOLYAM

BUDAPEST, 1947 NOVEMBER 15.

9—10 SZÁM

HALÁSZAT

A FÖLDMIVELÉSÜGYI MINISZTERIUM KIADVÁNYA.
A HALÁSZAT MINDEN ÁGÁT FELÖLELŐ SZAKLAP.

Megjelenik egyelőre minden hó közepén.

I. (XLVI.) évfolyam.

Szerkesztőség:

Budapest, II., Herman Ottó-út 15.
Országos Halélettani és Szennyvízvizsgáló
Kísérleti Intézet.
Telefon: 161-158.

Kiadóhivatal:

Budapest, V., Kossuth Lajos-tér 11.
Földművelésügyi Minisztérium vizgazdasági
ügyosztálya II. em. 289/b.
Telefon: 121-790, 122-750, 128-590, (35. m. á.)

Kéziratokat, szakkérdéseket és leveleket a szerkesztőség címére küldjük.

Az előfizetési és hirdetési ügyeket a kiadóhivatal intézi.

Előfizetési díj 1 évre belföldre 24.— Ft. külföldre 48.— Ft.

A hivatásos halászok (szövetkezeti és szakszervezeti tagok) és horgászok (MOHOSZ tagjai) valamint állami alkalmazottak és nyugdíjasok 50% kedvezményben részesülnek.

Postatakarékpénztári csekkszám: **10.094** HALÁSZAT szaklap, Budapest.

Szerkesztőbizottság:

Elnök: BORVENDÉG ERNŐ DR. miniszteri tanácsos,
a földművelésügyi minisztérium vízügyi főosztályának főnöke.

Alelnök: Antos Zoltán miniszteri tanácsos,
a földművelésügyi minisztérium vizgazdasági ügyosztályának vezetője.

Tiszteletbeli elnök: RÉPÁSSY MIKLÓS ny. államtitkár.

Tagok: Faragó Sándor felelős szerkesztő és felelős kiadó, a Balaton halászati felügyelője, *Gaál Elemér* műszaki tanácsos, az Országos Halászati Felügyelőség vezetője, *Kóczán Lajos* a Halászati Szövetkezeti Központ ügyvezető igazgatója, *Maucha Rezső dr.* egyetemi c. ny. rk. tanár, az Országos Halélettani és Szennyvízvizsgáló Kísérleti Intézet vezetője, *Nádasdi Pál* miniszteri osztályfőnök, a Magyar Állami Hal- és Nádgazdasági üzemek ügyvezető igazgatója, *Sivó Emil dr.*, a Magyar Tógazdaságok és Halkereskedelmi Részvénytársaság vezérigazgatója, *ifj. Szabó Zoltán dr.* kísérletügyi I. o. fővegyész, szerkesztő, *Tatár László* a Magyar Országos Horgászszövetség alelnöke.

VARGA MIHÁLY

Szeged, Aradi-utca 4.

Telefon: 461. Sürgőny cím: Kender.

**Első magyar mechanikai
hálógyár kenderkikészítő és
kötélgyár.**

Gyárt: halászhalókat minden méretekben és szembőségben, komplett felszerelt húzóhalókat, emelő és dobóhalókat, varsákat, rákhálót, hal-tartó szákot, mindenfajta sporthálót, insléget, halászkötelet, stb. Eredeti norvég horgok.

A BALATON nemeshalállományának fejlesztése

A Halászat első számában megállapítottuk, hogy az az új szervezet, melyet a halászatnak adtunk, csupán keretnek tekintendő, melynek igazi tartalmát az intézmények termelési vonalon mutatkozó eredményes működése fog adni. Arra kell törekednünk, hogy több és jobb minőségű halat termeljünk, mert csak így tudunk a halászatban foglalkoztatottaknak nagyobb jövedelmet, az országnak pedig több és olcsóbb halat biztosítani.

Azon program keretében, melyet a Vízgazdasági ügyosztály halállományunk fejlesztése érdekében tervbevetett, ezúttal a Balaton halállományának fejlesztésével kívánunk foglalkozni.

Ma már nemcsak a szakember, hanem a nagyközönség széles rétege előtt is közismert, hogy a Balaton halállománya az utolsó években feltűnő mértékű minőségi romlásra ment keresztül. A háborús pusztítások a Balaton halállományát nem érték nagy mértékben. Mennyiségileg ma is ki lehet termelni a Balatonból az utolsó 10 év átlagának megfelelő mennyiségű halat. Míg azonban az utolsó békeévekben a nemeshal az összefogás 20%-a körül mozgott, addig a nemeshal ma már az összefogásnak csak 8—9%-a.

Az egyes halfajták közül különösen a fogas-süllőnek és a pontynak százalékos aránya csökkent nagy mértékben. Az utolsó békeévekben a süllő 12—14%-kal, a ponty pedig 3—6%-kal szerepelt az évi fogási statisztikákban. Ezzel szemben ma csak mintegy 6% süllőt és 0,8% pontyot lehet a Balatonból kitermelni.

Ez a helyzet parancsolóan kötelességünk tette, hogy a balatoni nemeshalállomány csökkenésének okát kikutassuk és olyan tervezetet dolgozzunk ki, amely nemcsak a háború előtti állapot visszaállítására, hanem annak lényeges túlszárnyalására is alkalmas. A kérdés megoldását más körülmény is erősen sürgeti. A háború utáni konjunkturális helyzetben a balatoni halfogás túlnyomó részét kitevő dévérkeszeg és garda értékesítése nem ütközött akadályba, sőt a keszegféléket igen jó áron lehetett értékesíteni. Ezzel szemben mindenkinek tisztában kell lennie azzal, hogy e silányabb halfajták értékesítése a jövőben évről-évre növekvő nehézségekbe fog ütközni ugyanakkor, amikor a nemesebb halfajták piaci elhelyezése megközelítően sem fog akkora gondot okozni.

Természetesen a Balaton halállományának minőségi feljavítását csak abban az esetben valósíthatjuk meg, ha tervünk nem tér le a helyes biológiai egyensúly elvi alapjáról. Az eddigi kutatások, vizsgálatok, helyszíni szemlék eredményeképpen az alábbi tervezet látszik legcélravezetőbbnek.

A jövőben 3 halfajta mesterséges szaporításáról kell gondoskodnunk és pedig: a ponty, a süllő és a harcsa szaporításáról.

A ponty tenyésztését három főszempont teszi indokolttá:

1. Táplálék konkurrensa a dévérkeszegnek. Minél nagyobb arányszámban léptetjük tehát a dévérkeszeg helyébe, annál inkább valósítjuk meg ama célkitűzést, hogy egy — a piacon könnyen értékesíthető — nemeshalát termeljünk, s ugyanakkor megszabadulunk egy silányabb halféleség értékesítésének gondjától.

2. A Sió-csatorna fokozatos üzembehelyezésével lehetővé fog válni e halfajtának élő állapotban való tárolása és szállítása.

3. E halfajta volt a múltban is a horgászok fő sporthala, amely úgy belső, mint külső idegenforgalmi szempontból nagyjelentőségű volt már a múltban is, mert nagy tömegeket vonzott a Balatonhoz és e jelentősége a jövőben még csak fokozódni fog. A balatoni üdülés szociális irányú fejlődése ugyanis a múlt 2—3000 horgásza helyett a jövőben évente minden bizonnyal több tízezer horgászt fog odavonzani.

A pontyállomány hihetetlen mértékű csökkenésének okát keresvén arra a megállapításra kellett jussunk, hogy a ponty természetes szaporodása a Balatonban ma már nincs biztosítva. Számos helyszíni szemle eredményeképpen megállapítható, hogy a Balatonban természetes ponty utánpótlásról alig lehet beszélni, sőt az anyahalaknak az ivás ideje alatt történő nagymérvű pusztulása még csak tetézi a veszteséget, amit részint az orvhalászok garázdálkodása, részint az anyahalaknak oly helyekre való kiszökése idéz elő, ahonnan azokat többé nem lehet visszamenteni. A Balaton erős hullámváza szinte csak a keszthelyi és szigligeti öböl környékén teszi lehetővé, hogy a levott ponty ikrája ki is keljen, a többi helyen még erre sem lehet számítani. Ilyen körülmények között a legutolsó helyszíni bejárás eredményeképpen arra az elhatározásra kellett jutnunk, hogy a jövőben a befolyókat a pontyivás tartamára le kell zárni, nehogy ezek bölcső helyett a halak koporsójává váljanak. Ugyanez a helyzet a Kisbalatonon is. Azok a megszabású tervek, amelyek most

érelődnek és amelyek a szűk határok közé szorított Zala-töltéseken kívül építendő újabb gátrendszerek közötti, állandó vízszintű tavak létesítésével kívánják az őslétező részbeni visszaállítását megvalósítani, pontytenyésztés szempontjából egyáltalán nem kielégítőek. E területeken nemcsak a ponty ivnék le, hanem sügerek, harcsák, csukák és egyéb halak nagy tömege is és e rablóhalak számára az ivadék-ponty éppen olyan kedves táplálék, mint a nem nemeshalak. A ponty szaporítását csakis teljesen lecsapolható olyan tógazdaságszerű vízzakaszakon lehet megvalósítani, melyeken megakadályozható, hogy oda nagyobb tömegű rablóhal is belekerülhessen. Csak az itt nyert életképes ivadékoknak a Balatonba való kihelyezésével lehet jobb eredményt remélni.

Aki azonban valaha is foglalkozott tógazdasági ivadékkal termelés problémájával, annak tisztában kell lennie azzal, hogy e célra a Balaton körüli tógazdaságok aligha állíthatók be. Az ily módon nyert ivadéky ugyanis túlságosan drága. A természetes vizekbe kihelyezett ivadékkal jelentékeny százaléka elvész, a megmaradt rész kitermelése is aránytalanul költségesebb, mint tógazdaságok esetében, s a mellett bizonytalan is. Így olcsóbb megoldáshoz kell folyamodnunk. Erre vonatkozóan a legutolsó helyszíni bejárás során több terv merült fel, melyek közül a Sió-csatorna rendezésével kapcsolatban létesíthető halnevelési rizstelepek mutatkoznak a legolcsóbb megoldásnak. Természetesen kísérletsorozatra van még szükség annak eldöntésére, hogy az ily módon nyert ivadékok milyen egyedenkénti súlyban, milyen helyeken kell kihelyezni a Balatonba. Legalkalmasabbnak a keszthelyi és a szigligeti öböl környéke látszik. E helyeken kell kikísérletetni azt a minimális egyedsúlyt, aminek a kihelyezése esetén a növekedés során még nem következik be olyan számbeli veszteség, ami a kihelyezés rentabilitását veszélyeztetné.

Ma még bizonytalan, hogy a tervezett intézkedések a balatoni ponty arányszámát milyen mértékig emelhetik fel. Lehetséges, hogy 10% körüli arányszámmal meg kell elégednünk, hacsak egyidejűleg egyéb módszerekkel nem biztosítjuk a ponty táplálék konkurrensének a dévérkeszegnek egyidejű erőteljes megritkítását. Ez esetben valószínűnek látszik, hogy a ponty arányszámát a Balatonon 15%-ig, sőt talán azt meghaladóan is fokozni lehet.

A Balaton másik főhalának a fogassüllőnek a kérdése lényegesen egyszerűbb. A fogassüllő mesterséges úton való szaporítása tudományos és gyakorlati szempontból tisztázott kérdés, úgyhogy a süllőfészkek kihelyezésének eddigi rendszerével, azok számbeli fokozásával, esetleg műakadók létesítésével megoldhatjuk a kérdést. Ilyen irányú erőfeszítést már az elmúlt évben is végrehajtott a balatoni halászat, sőt a folyamatban lévő kísérletezések indokoltá teszik, hogy újabb, eredményesebb eljárást is alkalmazhatunk, amivel a fogassüllő állományát a békebeli nővóra emelhetjük. A fogassüllőnek a fogás 15%-án felüli szaporítására azonban csak az esetben lehet gondolnunk, ha egyidejűleg komoly intézkedéseket teszünk a fogás táplálékául szolgáló küszféleség és fiatal garda védelmének és szaporodásának biztosítására.

A harcsa kérdés rendezése az, amely a Balaton új biológiai egyensúlyának kialakításában döntő szerepet játszhatik. Pontyot nagyobb mennyiségben elszaporítani csak az esetben tudnánk, ha a dévérkeszeg sorait erősen megritkítanók. Erre a célra alkalmas módszernek ígérkezik a harcsa erőteljes telepítése. A harcsa közismerten a legalkalmasabb rablóhal arra, hogy nagyobb keszegféléket is elfogyasszon. A harcsa népesítésével kapcsolatban azonban a legnagyobb óvatossággal kell eljárni, nehogy velünk is megtörténjen a regebeli eset, s „Pandora” szelencéjének kinyitásával elszabadult szellemeket többé ne tudjuk visszatessékelni a szelencébe. Köz tudomású, hogy a harcsa nagyobb vizeinkben, (így a Balatonban is) több kilósra is megnő, s a 20—30 kg-os példányok egyáltalán nem ritkák. Ilyen nagyságban pedig a nemeshalállományban is komoly károkat okozhat. A harcsa népesítését tehát a legnagyobb óvatossággal szabad megkezdeni és azt csak olyan mértékig szabad erőltetni, hogy a nemeshalállományban komoly kárt ne tehessen.

E tekintetben megnyugtathat bennünket az a megfontolás, hogy a Balaton nem hasonlítható össze a Tiszával vagy más hasonló vizekkel, amelyekben a harcsa 10—20 méteres mélységek akadályokkal telített remek búvóhelyein állandó tanyát találhat és így sokszor csak 20—30 kg-ra növekedve kerül hálóba. A Balatonban kihelyezett harcsaivadék túlnyomó része a téli halászat alkalmával, amikor is a mélyebb fekvésű helyeket keresi fel, kitermehető. Mindenesetre valószínűnek látszik, hogy ha a kihelyezett harcsák nem is évente kerülnek hálóba, de túlnyomó részük 2—5 kg-os súlyban, amikor piaci szempontból legértékesebbek, kifogásra kerülhet. Ahhoz azonban, hogy a harcsa népesítését nagyobb mértékben megvalósíthassuk, szükséges, hogy vagy természetes ivóhelyeit szaporítsuk, illetve gondozzuk, s az ivó harcsákat és ivóhelyeiket védjük, vagy pedig a mesterséges ivadékkihelyezés módszeréhez kell folyamodnunk.

Minthogy a harcsa az eddigi halfogási kimutatások szerint a Balatonban csak alárendelt szerepet játszott, arányszámának néhány (4—5) százalékkal való növe-
lése jelentékenyen megváltoztatná a balatoni halászsákmány eddigi képét. A tudomá-
ny ma még nem rendelkezik megbízható adatokkal arranéze, hogy az egyes
ragadozó halak milyen arányban értékesítik a táplálékul szolgáló halakat. Ha fel-
tételizzük, hogy 1 kg harcsahús termeléshez mintegy 8—10 kg apróhal elfogyasztása
szükséges, ez azt jelentené, hogy a harcsaállománynak mintegy 5%-ig való fokozása
a fehérhalállománynak évi mintegy 30—35 w-nal való csökkenését eredményezné.

A kép tehát teljesen megváltoznék. Évi 110 w-os termelést véve alapul 10%
ponty 11 w-t, 5% harcsa 5 és fél w-t, 15% süllő s egyéb ragadozó 16 és fél w-t,
vagyis a nemes halak 30%-ra tervezett arányszáma 33 w nemes halat jelentene, míg
a keszegféleség mennyisége 77 waggot tenne ki. Ha azonban arra gondolunk, hogy
a harcsaállománynak 5%-ra való emelése mintegy 30 w-nal csökkentené a keszeg-
féleség mennyiségét, akkor már is láthatjuk, hogy az új egyensúlyi helyzetben a
nemes halak és a nem nemes halak arányszáma már nem 30%:70%-hoz hanem hozzá-
vetőleg 40%:60%-hoz alakulna, ugyanakkor azonban az összfogás mintegy
27%-kal csökkennék.

Tekintettel a nemes és nem nemes halak árának egymáshoz való viszonyára, e
mennyiségi csökkenés nem befolyásolná hátrányosan a balatoni halászsákmány új
egyensúlyi helyzetnek megfelelő összértékét. Sőt a nemes halak jelenlegi 10 waggos
mennyiségének 33 waggóra való emelése révén a balatoni halászsákmány összértéke a
piaci áringadozásnak megfelelően a jelenlegi érték másfél-kétszeresére emelkednék.

A fentiek megvalósításával képzeljük el a balatoni nemes és nem nemes hal
arányának olyan mesterséges alakítását, amely véleményünk szerint biztosítaná a
helyes biológiai egyensúlyt s ugyanakkor a nemes halak lényeges elszaporításával a
balatoni halászzattal foglalkozóknak jobb megélhetését tenné lehetővé, a lakosság
számára pedig több, jobb és olcsóbb halat biztosíthatna.

Antos Zoltán

LEVÉL A SZERKESZTŐHÖZ

Kedves Barátom!

A „Halászat“ tehát ismét megjelenik; van megint értelmiségi kapocs az e
térén dolgozók között. Nagy öröm ez mindazok számára, akiknek szíven fekszik ennek
a termelési ágnek az ügye.

Az augusztusi szám szerkesztői üzeneteiben említett 200 levél közül egy ne-
kem is szól.

Úgy voltam ezzel a levéllel, mint a vén csataló a trombita szavával. Amikor
meghallja, felhorkan; egy csomó szép emlék rajzik fel előtte, de beállni a sorba
— azt már nem tudja.

Igen, a sok szép emlék!

Az első számban, igen illetékes és illusztris szerző, maga a földművelésügyi mi-
nister úr emlékezik meg elismeréssel a lap 48 éves múltjáról, azzal, hogy: „E **tisztes
múlt nagy jövő záloga.**“ Egy másik cikkíró idézőjel között említi az úgynevezett
„nagy múlt“-at s e nagy múlt ama töretlen vonalát, melyet az új HALÁSZAT is
átvesz: a szakmai, gazdasági, termelési és technikai tapasztalatok anyagát. Azonban
nehogy szerénytelenséggel vádoltassunk, ne vonatkoztassuk a „HALÁSZAT“-ra ezt a
„múltat“, hanem magára a halászatra, arra az időre, amelynek a régi HALÁSZAT
csak szerény krónikása volt majdnem egy félévszázadon át. Akkor aztán aggodalom
nélkül nevezhetjük nagy múltnak. Mert ez az idő volt az, amelyik alatt **halászatunk**
szinte megsemmisülés karjaiból menekülve, **ismét közgazdasági jelentőségű terme-
lési ágga fejlődött.**

Ennek a fejlődésnek helyes irányát kétségtelenül Herman Ottó adta
meg. A nagy műve „A Magyar Halászat könyve“ (1887), ez a páratlan művészettel
megírt munka, először is felébresztette az egész ország érdeklődését a halászat
iránt; a „Halgazdaság“ (1888) című kis könyvében pedig megokolja, hogy **köztáp-
lálék szempontjából** hazai viszonyaink között elsősorban az alsó szintájú halak veendők
figyelembe.

Igy jutottunk el a pontytenyésztő tógazdaságok létesítéséhez.

És itt az eddig felsoroltak mellett vissza kell még emlékeznünk két névre:
a Corchus és Hirsch nevekre. Az ő egyéni kezdeményezésként volt az első
lépés tógazdaságok létesítésére, amihez sok egyeben kívül **hit is kellett a vállalkozás
sikerében.**

Corchus Béla Tolna megyében, Hirsch Adolf pedig Somogy me-
gyében létesítették az első okszerű pontyos tógazdaságokat. Az ő elért sikereik pél-

dája után indult meg azután a tógazdaságok terjeszkedése; sőt Hirsch Adolf átvitte azt a szomszédos Szlavóniába is. A lendület akkora volt, hogy **Magyarország a pontytermelés terén, külföldi viszonylatban is, csakhamar az elsők sorába került.**

A természetes vizeken való halászat is törvényszerű rendezést kapott. A halászati jog akkori rendkívüli szétdaraboltsága mellett ez nem volt könnyű feladat. De szerencsére az abban az időben megalkotott törvénynek volt egy különleges, a magyar viszonyokat figyelembevevő sarkalatos rendelkezése: **a jogtulajdonosok társulási kényszere.** Kimondotta a törvény, hogy önállóan csak az gyakorolhatja halászati jogát, akinek vize olyan terjedelmű, hogy azon a halászat okszerűen és a szomszédok érdekeinek sérelme nélkül űzhető. A törvényt végrehajtó akkori szakértők dícséretére leszögezhetem, hogy ilyen halászati jogot az egész ország területén sehol meg nem állapítottak. Így lett pl. a Balaton halászat szakszempontból az egységes kezelés iskolapéldája. Ez a széthullást megakadályozó rendelkezés tette lehetővé a halászati jogok értékének a kibontakozását is és így a nemzeti vagyon gyarapodását.

Íme ez volt az igazi „nagy múlt“, amely az új Magyarországnak egy biztos alapokra fektetett termelési ágat készített elő.

Szakszempontból most teljesedett aztán be ezen a téren az eredményes munka legfőbb feltétele: **az egységes kezelés az egész vonalon.**

A háború persze itt is hagyott nyomokat. De az okozott károk nem lényegbe vágók. Népünk, látjuk, sokkal nagyobb dolgokon erőt tud venni; **megbirkózik majd az itt leküzdendő bajokkal is.** A jövő munkájában kiveszi majd részét az új „HALÁSZAT“ is. A soraim elején említett levél néhány régi tapasztalatokon alapuló tanács adására biztat. Hát a tanácsadás nehéz dolog. Vagy korán adja az ember, amikor még senki se hallgat rá, vagy későn, amikor azok akiknek szólna, már rég túlnőttek a tanácsadón. De nem is az a dolog lényege. Hanem az, hogy a régi nemzedék nyomába olyan új nemzedék lépjen, amelyik nem csak robotból dolgozik, hanem szeretettel is; amelyik a munkának nem csak a fáradságát érzi, hanem annak örömét is élvezzi. **A „HALÁSZAT“ eddig megjelent új számai e tekintetben a legbiztatóbbak. Egy olyan lelkes gárda jelentkezik a lapjain, amelyik mellett a jövőt nem kell félni.** A fő dolog, soha se felejtsek el, hogy a gyakorlati dolgozók számára írnak, hogy írásuknak mindig értelmiségi kapcsolatoknak kell lenni az író és a munkás közt. Eppen ezért nem szabad lekicsinyelni a mindennapi munka legcsekélyebb mozzanatát se. Hogy példát mondjak, lehet írni arról is, hogyan fogjuk kézbe a halat; persze arról is, hogyan válogassuk ki a tenyészanyagokat stb.

Ilyen kérdésekhez hozzászólhatnak a betűvetésben talán kevésbé jártas munkások is, akiket munkatársakul megnyerni bizonyára nagy nyereség volna.

De most veszem észre, hogy mégis a tanácsadás útjára tévedtem. Csak jó szándékból tettem. Szeretném ha a Szerkesztőnek soha se kelljen többé drága idejét cikklet kérő levél írásával töltöni.

Halász üdvvel öreg híved:

Répassy Miklós

Halászati szövetkezeteink működése

Írta:

Sik Jenő

igazgató főmérnök, halászati felügyelő

(Folytatás és vége)

A régi és az új jogi helyzet közötti szociális különbség igen lényeges és szembeűnő. Az államtól maguk a halászok bérlik a halászati jogot az illető vízterületen, sorsuk, megélhetésük, jövőjük saját ügyességüktől, szorgalmuktól és szövetkezet kebelén belül kifejtett előrelátó, célszerű és gazdaságos szervező és intéző tevékenységüktől függ, amit az állam — saját érdekében is — a legőszintebben és legerélyesebben segít és támogat. Mód és alkalom nyílik tehát a halászati termelés nagyarányú fejlesztése mellett a régi halászcsaládok anyagi megerősödésére és új, független egzisztenciák keletkezésére is.

A rendelet célkitűzései tehát igazságosak, szociálisak és a végrehajtástól várható eredmények közzgazdasági vonalon is kétségtelenek. Megcáfolhatatlan alapelv ugyanis, hogy többet termel az, aki saját hasznára, mint aki másnak bérért dolgozik. De hogyan alakul ki ez az elgondolás a gyakorlatban?

Közismert dolog, hogy minden gyökerecs útjánál, bármilyen jól is van elméletileg előkészítve, jelentős kezdeti nehézségekkel kell szembenézni, amiket

csak nagy türelemmel, jóakarattal megértéssel, néha erős kézzel, továbbá a szakismeretek és tapasztalatok felhasználásával lehet hosszabb-rövidebb idő alatt elhárítani. Még az esetleges visszaesésektől sem szabad megrettenni, hiszen az átültetést még az a fa is megsínyli, amelyik jobb talajba került.

A felügyeletem alá tartozó felső Tiszán és mellékfolyóin, Tokajtól az északi országhatárokig, a rendelet életbelépésétől, vagyis 1945. észétől kezdve hét halászati szövetkezet alakult meg és kezdte meg működését. Ezek: a Sárospataki Halászati Szövetkezet, a Tokaj és Vidéke Halászati Szövetkezet, a Nagyhalászi Halászati Szövetkezet, a Szabolcsveresmarti Halász Szövetkezet, a Mezőladányi Halászati Szövetkezet, a Tisza-Turvidéki Halász Szövetkezet és a Szamos-Krasznavidéki Halász Szövetkezet. Ezek a szövetkezetek nagyjából a régi halászati társulatok vízterületét ölelik fel, egyesek azonban bevontak működési körükbe új mellékvizeket is. Vannak kisebb jelentőségű vizek, amelyek nem tartoznak egyik szövetkezethez sem, ezeket a földművelésügyi miniszter úr helyi halászcsoporthoz közvetlenül adja bérbe.

Szatmár-Bereg vármegyét a felsoroltak közül csak a három utóbbi szövetkezet érdekli, de általános szempontból a többi szövetkezethez eddig gyűjtött tapasztalatokat is fel kell használnunk. Meggyőződésünk szerint ugyanis a felismert hibák szolgálnak a legtöbb tanulsággal.

A halászati szövetkezetek népi szervezetek, amelyek nagy mértékben individuálista felfogásra hajlamos és a társasgazdálkodás előnyeit nem ismerő egyénekből alakultak. Tagjaiból nagyrészt hiányzik a tanultabb értelmiségi elem és ennek folytán vezetőléből az igazgatás gyakorlata és a kereskedelmi szellem. De máris biztató jelét látjuk a beletanulásnak, a jó ötleteknek és komoly terveknek.

A felügyeletemre bízott szövetkezetek majdnem mind több-kevesebb kezdeti nehézséggel, bajjal küzdenek. A felső Tiszának és mellékfolyóinak a múltban is gyengébb halállománnyal bíró vizei a háborús események, robbantások és a rendkívüli mértékben elharapódzott orvhalászat következtében nagyon kimerültek. A törvényes állapot jogvédelme kezdetben sok kívánni valót hagyott maga után és csak újabban erősödik fokozatosan, mióta a **belügyminiszter úr rendeletben hívta fel a rendőrségeket a halászati törvények és rendeletek betartásának fokozott ellenőrzésére.** A hosszú szakaszon sodorvonalban haladó országhatár nagyon akadályozza, sőt ezidőszere még sok helyen teljesen lehetetlenné teszi a halászat gyakorlását. Több szövetkezet megalakulása nem felelt meg a törvényes követelményeknek, tagállományuk revidálásra szorult, e miatt a jóváhagyás késett, bérleti szerződés nem volt köthető s így olyan bizonytalanság keletkezett, amelynek megint csak az orvhalászok látták hasznát.

Volt szövetkezet, melynek egyes tagjai zavaros elgondolásokkal küzdöttek a vezetőségért, minden közgyűlésen felfaltak egy igazgatóságot, hogy az újonnan megválasztottat néhány hét múlva a legújabb buktassa meg. Ezek az áldatlan belső harcok minden komoly munkát lehetetlenné tettek. Ma már ezeknek a káros jelenségeknek a legtöbb helyen éppen az ellenkező je mutatkozik: **összetartás és egymás kölcsönös megbecsülése segíti elő a termelés munkáját.**

A legtöbb szövetkezet anyagi nehézségekkel küzd. Az inflációs időben befizetett üzletrészek teljesen elértéktelenedtek. Nincsen lakik és egyéb felszerelés, a tagok, területi engedélyesek és horgászok pontatlanul fizetett hozzájárulása nem fedezi a cégjegyzés, bérleti díj, utazások, halasítás és adminisztráció elkerülhetetlen költségeit. Azonban ezek a nehézségek is **mindenütt vannak már és a kezdeti eredmények gyors fejlődésre engednek következtetni.**

Sajnos, a szövetkezetek nagy része általában késve, vagy egyáltalán nem tesz eleget a rendeletekben előírt kötelezettségének, alapszabályait, tagnévsorát, havi halfogási kimutatását, ivadék igénylését nem küldi meg a halászati felügyelőnek, aki e miatt nincsen kellően tájékozva az ügyek menetéről. A legtöbb szövetkezet csak olyankor ad életjelt magáról, ha belső zavara támad, vagy elháríthatatlan külső nehézségbe ütközik és segítségre szorul. Pedig a **halászati felügyelő támogatása csak akkor lehet sikeres, ha részletesen ismeri a szövetkezetek mindenkori helyzetét.**

A Szatmár-Bereg vármegyei szövetkezeteknél eddig sajátos probléma volt a hivatásos halászok elhatárolása a műkedvelőktől. Itt alig akad olyan ember, aki tisztán hivatásból, szinte iparszerűleg űzné a halászatot, mint Szolnok, vagy Szeged vidékén. Itt úgyszólván minden folyóparti ember ősi örökségként halász, de mégsem kizárólag ebből él. Ki lehet ezek közül szövetkezeti tag? Nyilván az, aki igazolni tudja, hogy keresményének több mint felét a halászatból nyeri. Ennek bizonyítására szolgálnak a legújabbban rendszeresített halfogási könyvek. Kezdetben kevés lesz a szövetkezeti tag, de az előírt korlátozások szigorú betartása mellett a többiek is kaphatnak területi halász engedélyt, ám ezzel nem lesznek tagjai a szövetkezetnek és így nem vehetnek részt működésük irányításában.

A felsorolt kezdeti nehézségek többnyire mind múltóban vannak és minden remény meg van arra, hogy rövidesen egészséges szövetkezeti élet fog kialakulni, ami biztosan elvezet a termelés fokozódásához és a halászok életnivójának emelkedéséhez. Ezt a folyamatot a földművelésügyi minisztérium halászati ügyosztálya, az Országos Halászati Felügyelőség és a közelmúltban életrehívott, de máris eredményesen működő Halászati Szövetkezeti Központ nagy jóakarattal és energiával támogatja.

Végezetül vizsgáljuk meg azt a kérdést, hogy az új szövetkezetektől mit vár a halász, a fogyasztó közönség és az állam?

A halász a szövetkezettől főleg sorsa, életszínvonala javulását reméli, mégpedig teljes joggal, mert a szövetkezet elsősorban ő érte van. Hiszen éppen a halászat az a foglalkozás, ahol a szétszóródott egyes ember csak pillanatnyi hasznot húzhat, rablógazdálkodást folytathat, de a jövő eredményének biztosítása és fokozása érdekében egyedül semmit sem tehet. Ezt csak az erők összefogásával, egyesüléssel lehet megvalósítani. A szövetkezetnek, hogy kitűzött céljait elérhesse, jó vezetőségre, belső egyetértésre, helyes üzemtervre, haldús vízre, az orvhalászok és vízfertőzők elleni hatásos jogvédelemre, a tagok belső önkéntes fegyelmére, megfelelő állami támogatásra, jó tárolási, szállítási és értékesítési lehetőségekre és méltányos, stabil árra van szüksége. A jól vezetett szövetkezet biztos eredményeket fog elérni. Ívóhelyeket szervez és tart fenn, ivadékokat nevel és telepít, bárkát szerez be, jégvermet létesít, megszervezi a helyi és távolabbi értékesítést, gondoskodik a halászszerszámokról, felszerelésekről, fizeti a bért és adókat, elintézi az esedékes jelentéseket, stb., stb.

A fogyasztó közönségnek egyetlen kívánsága van a szövetkezettől, hogy elfogadható, méltányos áron juthasson minél gyakrabban friss halhoz, mégpedig a legrövidebb úton, a felesleges közvetítők lehetőleg teljes kikapcsolásával. Ehhez pedig nemcsak a budapesti, hanem a vidéki piacok megszervezése is szükséges. A múltban szinte állandó panasz volt, hogy amíg Budapesten az év minden szakában drága halételek szerepeltek a vendéglők étlapjain, addig a folyómenti vidéken még előzetes megrendelés útján is lehetetlen volt halhoz jutni, ha csak valamelyik orvhalász nem kínálta házról-házra bűnös útján szerzett áruját. Pedig néha, főleg ünnepnapokon a vidéki ember is vágyik egy kis halászlére, vagy rántott harcsára s a városinál amúgy is sokkal egyhangúbb étrendjének kiegészítésére egészségi szempontból is szükség van. Nem szabad megengedni, hogy a mi Tiszánkból kifogott süllő, vagy kecsége néhány jobb módú városi ember kizárólagos luxuscikke legyen! Ennek a kérdésnek mielőbb kívánatos megoldása csupán a szervezkedésen múlik, hiszen a szövetkezet nem jár rosszabbul, ha a kifogott hal egy részét a szállítási költség levonásával kiszámított áron a közeli piacokon hozza rendszeresen forgalomba.

Az állam magasabb szempontból nézi és ellenőrzi a szövetkezetek működését. A pontos bérfizetésen és a törvényes rendelkezések szigorú betartásán kívül főleg azt kívánja, hogy a szövetkezetek céltudatos munkával kövessenek el mindent a halállomány feljavítása és a termelés fokozása érdekében, hiszen ez elsősorban saját érdekük is. Ehhez viszont a legmesszebbmenő támogatást nyújtja, mert ezirányú tevékenysége nem öncél, hanem a nemzeti közösség céljainak szolgálatában áll. A bérbevételeknek az utolsó fillérig a halászat fejlesztésére való fordítása, az állami halastavak ivadék és süllőikra termelése, az export megszervezése, külkereskedelmi szerződések kötése, halélettani és más tudományos kutatások és számtalan egyéb, itt fel nem sorolható és egyesek által el nem végezhető tevékenység mind az elérendő cél érdekében történik.

A magyar halászatnak az új népi szövetkezetek útján való fellendítése csupán egyetlen, de el nem hanyagolható tényezője annak a hatalmas és tervszerű munkának, melynek eredménye minden dolgos ember boldogulása és a nép életszínvonalának lényeges emelkedése lesz. Ezt a munkát tehát minden jóakarátú magyar embernek támogatni kell.

Halrecept

Paprikás ponty. A megtisztított és kettéhasított kétkilós pontyból 3—4 cm széles szeleteket vágunk, melyeket a bőr lehúzása után jól megmosunk. Egy lábasban 20 dkg kockára vágott hagymát 8 dkg zsíron aransárgára piritunk. Egy evőkanál piros paprikát teszünk hozzá és mindig egy kevés melegvíz hozzáadásával a hagymát puhára pároljuk. A párolt hagyma szőrszítán áttört levében a halszeleteket forrástól számított 20 percig főzzük. Tarrhonyát, makarónit, vagy főtt burgonyát tálalhatunk hozzá.

Természetes vízi tervgazdálkodás és a mesterséges népesítés

Írta:

Dr. Woynárovich Elek

A természetes vízi tervgazdálkodásnak három legfontosabb feladatköre: a **haltenyésztés**, a **halfogás** és a **halértékesítés**. Mindhárom feladatkör egyformán fontos, mert hiszen mit ér a legkorszerűbb halászeszközökkel felszerelt halfogás, ha nincs elégséges hal, vagy mit ér a halaktól hemzsegő víz, ha azok kifogására nem állnak eszközök rendelkezésre, és hiábavaló lehet a legeredményesebb halfogásra fordított munka is, ha azt nem lehet tisztességes áron értékesíteni.

A mult halfászbérlet rendszerében a bérlő elsősorban az értékesítési vonalat tartotta kezében, míg a halfogást a kishalászokra vagy halfogószármazókra bízta. A bérlő alig látta bérlet vizeit és az értékesítés bokros teendői mellett alig törődhetett azzal. A halfászig eddig a fogással volt elfoglalva, a tenyésztés pedig — valljuk be — nem is volt szívügye. Természetes tehát, hogy egyes kisebb egyéni próbálkozásoktól eltekintve, a tervgazdálkodás legfontosabb feladatkörére a haltenyésztésre igen kevés gondot fordítottak. Állandó volt a panasz, nincs hal, nincs fogás, romlik a halállomány. A bűnbakként felhasználható okokat keresték a szabályozásokban, az orvhalászokban és minden másban, csak éppen a legegyszerűbb, de a legnagyobb szakértelmet és munkát igénylő és kezdetben bizonyos anyagi áldozatokkal járó megoldáshoz: a tervszerű haltenyésztéshez nem mertek hozzájárulni.

A szövetkezeti rendszer biztosítja a tervgazdálkodás bevezetésének lehetőségeit, mert a szövetkezet tagjaiból kikerülhet a haltenyésztés szakszerű irányítója, a halfogással elfoglalt halfogó és az értékesítés gondjait magára vállaló szövetkezeti tag. Természetesen mindez csak a szövetkezetek anyagi megerősödése után képzelhető el.

A következőkben a tervgazdálkodás első, de eddig a legmostohabban kezelt feladatkörével, a haltenyésztéssel kívánok foglalkozni.

A vizek halállományát gazdasági szempontból három nagy csoportra oszthatjuk, 1. **elsőrendű haszonhalak** (nemes-halak), 2. **másodrendű haszonhalak** (silány-halak) és 3. **szemét-halak**.

Az első két csoport fogása biztosítja a halfogó jövedelmét; a szeméthal viszont, amely értékesítés szempontjából számításba nem jön, a halfogó teherterele és kártékony ballasztja.

Mind a haszonhalak, mind a szeméthalak lehetnek békés halak és ragadozók.

Minden természetes halfogásnak van úgynevezett „**kenyérhala**“, az a halfajta, amelynek fogása a legtöbb jövedelmet hozza, tehát a halfogó megélhetését biztosítja. A „**kenyérhala**“ lehet elsőrendű haszonhal, de legtöbbször különösen az elhanyagolt vizek esetében a másodrendű haszonhalak sorából kerül ki.

Hazai viszonyok között **elsőrendű békés haszonhalak**: a ponty, márna, menyhal és a tokfélék; a **ragadozók** pedig a süllő, harcsa, pisztráng-félék, a ragadozó őn és a csuka. **Másodrendű haszonhalak**: a kárász, keszegfélék, garda, compó, paduc, jász, domolykó, törpe harcsa és a sügér.

A gazdaságilag értéktelen **szeméthalak** csoportjába sorozhatók: a fenékjáró küllő, veresszárnyú koncér, pirosszemű kele, kurta baing, szivárványos ökle, a küsz és csik-félék, a fúrge cselle, vágó durbinca, buczó-félék és a naphal. Ezek húsuk csak közvetve, a ragadozó halakon keresztül értékesíthető.

Természetesen az elsőrendű haszonhalak között is különbség van az egyes halfajok között, így pl a süllő sokkal értékesebb, mint a csuka.

Sajnos természetes vizeink halfogási a legtöbb esetben csak Isten-adta halat halfogó, aminek a szaporodásához és növekedéséhez legfeljebb a halfogási törvény és tilalom szabta intézkedések betartásával járulnak hozzá. Ennek a „**vadhálászati**“nak az eredménye természetesen az, hogy a sokat üldözött haszonhalak száma megcsappan, a békében hagyott szeméthalak pedig rendkívüli mértékben elszaporodnak.

Ez az állapot a halfogási elértéktelenedését vonja maga után.

Az első lépés a természetes vízi tervgazdálkodás felé a „**vadhálászati**“-tal bekövetkező vagy már bekövetkezett kedvezőtlen állapot megváltoztatása, tehát a **halállomány minőségi és mennyiségi megjavítása**.

Az intenzív halfogás mellett a halfogási törvény által biztosított **halfogási intézkedések**, nevezetesen a **méretanaluli halfogási visszahelyezése és a tilalmi idő betartása** a nemes halfogó védelme irányában, **nem bizonyultak eléggé hathatósak**. Így például

a gazdaságilag elsősorban fontos ponty gyors növekedésű fajtái már jóval az ivarérettség előtt elérik a megengedett méretet. Továbbá épen a ponty igen igényes az ivóhely megválogatása szempontjából; előfordulhat tehát, hogy alkalmas ivóhely hiányában sikertelen lesz az ivás még akkor is, ha a tilalmi időt a legszigorúbban betartották. Az általános tilalommal pedig nemcsak az elsőrendű haszonhalak leivását, hanem a másodrendű haszonhalak, sőt a szeméthalak ivását is biztosítjuk.

A nemes halállomány védelme szempontjából sokkal hathatósabb a már bevezetett fajlagos és az ivóhelyekre korlátozott tilalom, mivel ez nem védi az értéktelenebb, de kedvezően szaporodó képességű halfajokat.

Bár a fajlagos tilalom már egy lépéssel közelebb visz a célhoz, tökéletes eredményt még a legszigorúbb betartás esetén sem várhatunk tőle.

Mint már említettem a természetes vízi tervgazdálkodás egyik elsőrendű feladata a víz halállományának minőségi és mennyiségi megváltoztatása.

Mielőtt ebbe a tervgazdálkodást úszó halász belekezdene, **meg kell ismerkednie a haszonhalak életkörülményeit befolyásoló és korlátozó tényezőkkel**, mert csak ezek ismeretének birtokában lesz a munkája sötétben tapogatódzás helyett tervgazdálkodás.

A természetesvizek haszonhal állományának összetétele mind minőségi, mind mennyiségi szempontból igen különböző lehet, így bizonyos halfajok teljesen hiányzanak, vagy gazdaságilag jelentéktelen mennyiségben foghatók. A különbözőség nemcsak a környezeti és biológiai szempontból teljesen elütő vizek — mint a hegyipatakok és az alföldi tavak — halállománya között mutatkozik. Hanem hasonló természetű vizek halállományának az összetétele is feltűnően különböző lehet. Ha a különbözőségek okai után kutatunk, megállapíthatjuk azt, hogy bizonyos haszonhalak azért hiányzanak, vagy csak kis mennyiségben foghatók, mert:

1. alkalmatlan a környezet az illető halfaj megélhetéséhez;
2. az illető halfaj nem tud eljutni a szóbanforgó természetes vízbe, mert az nem áll olyan vizekkel összeköttetésben, amelyben az illető haszonhal él;
3. alkalmas ivóhely hiányában a haszonhal nem tud természetes úton tovább szaporodni;
4. a haszonhállal hasonló táplálékon élő, silányabb értékű, de nagyobb biológiai szívósságú halfajok kiszoríthatják az igényesebb és legtöbb esetben biológiailag gyengébb haszonhalat;

5. a túlságosan elszaporodott ragadozó halak vagy halkártevők akadályozhatják meg a haszonhalak elszaporodását;

6. időnként fellépő vagy pedig állandóan működő, környezet okozta mesterségesen előidézett katasztrófák kipusztítják a halállományt (környezetokozta katasztrófa pl. a jégalatti oxigénhiány; mesterségesen előidézett katasztrófa: pl. víz szennyezése következtében fellépő halpusztulás);

7. utóljára, de nem utolsó sorban, a halász a tervszerűtlen irtó hadjáratával pusztíthatja ki a haszonhalfajok valamelyikét.

Látszatokai is lehetnek valamely hal gyakorlati értelemben vett hiányának, nevezetesen a szóbanforgó halfaj szép számban található a vízben, de az adott halász-eszközökkel és módszerekkel nem fogható ki.

Fűzzünk néhány gondolatot a fenti megállapításához.

A legfontosabb tényező valamely halfaj léte vagy nemléte szempontjából a **környezet**, melynek milyenségét több **környezeti-tényező** befolyásolja. A környezeti-tényezők legfontosabbjai a következők: a **hőmérséklet**, **áramlás**, **mélység**, **oxigéntartalom** és a **táplálék**. Messze elkalandoznánk a tárgytól, ha ezeket a környezeti-tényezőket részletes vizsgálat tárgyává tennénk. Annyit azonban meg kell jegyezni, hogy haszonhalaink közül vannak „melegvíz kedvelők“ és „hidegvízi“ halak.

MAGYAR ÁLLAMI HAL- és NÁDGAZDASÁGI ÜZEMEK BALATONI HALÁSZATA

Központja: Siófok **Telefon:** Siófok 2. **Postacím:** Állami Halászat, Siófok

Halásztelepei: Balatonújhely, Balatonszemes, Fonyód, Keszthely, Badacsonyládbi, Révfülöp, Tihany, Alsóörs és Balatonkenese.

Magyarország legnagyobb gépesített halászati üzeme. Állandó halászat két gőzhajóval és hat motoroshajóval. Az év minden szakában autón és vasúton szállít halat bárhova.

Főtermékei a világhírű fogas, a zamatos dévérkeszeg és a savanyításra, valamint konzerválásra igen alkalmas garda.

Halrendelés: Budapestre és ettől keletre fekvő területek részére a Magyar Haltenyésztők Értékesítő Részvénytársaságánál, Budapest, IX., Gönczy Pál-u. 4. Telefonszám: 184—024.

Egyes halfajok az „áramló“ vízben érzik jól magukat, viszont más fajok az „álló“ vizekben otthonosak; vannak „sekélyvízi“ halak és „mélyvízi“ halak, továbbá „nagy oxigénigényű“ halak és oxigénre „igénytelenebb“ halfajok. Vannak „különlegesen táplálkozók“ és szűkebb értelemben vett „mindenevők“. **Sok haszonhalfaj igen nagy a l k a l m a z k o d ó képességű** (így a jellegzetesen melegvízi pontyot hidegvízű tavakban is lehet tenyészteni; a szivárványos pisztráng pedig jól fejlődik a melegebb vízi halastavakban is). Vannak azonban az alkalmazkodóképességnek olyan határai, amelyek átlépése már csak erőszakos beavatkozással lehetséges, ami természetesen a tervszerű gazdálkodásnak nem lehet célja.

A folyóvizek a halak vándorútjai, tehát a folyóvízi-rendszerrel összeköttetésben álló természetesvizek halállománya nagy általánosságban egységes, azonban vannak olyan természetesvizek, amelyek el vannak zárva a folyóvíz rendszertől; ezeknek halállománya véletlen behurcolásoknak vagy tervszerű népesítésnek köszönheti létét.

Haszonhalaink közül a legtöbb igényes az ivóhely megválasztása tekintetében, azaz, ha nem találja meg a természetének megfelelő ivóhelyet, akkor nem is ívik le, vagy ha egyébként alkalmatlan az ivóhely, akkor a lerakott ikra nem fog kikelni vagy pedig kikelt hallárva pusztul el. A továbbbszaporodási lehetőség hiánya pedig előbb-utóbb az illető haszonhal megritkulását és kipusztulását eredményezheti.

A békés halak nem élnek azonos táplálékon. Így egyes fajoknak a vizek lebegő-élővilága (plankton) a tápláléka, mások viszont az iszap állatvilágát fogyasztják, ismét mások csak növényekkel élnek stb.

A különböző ragadozó halak pedig a víz más és más helyein, békés halakra leselkednek vagy vadásznak. Így a süllő és az ón a nyíltvizekben üldözi zsákmányát, a csuka pedig a partinövényzet között megbújva, a harcsa ugyanakkor a fenéken lapulva leselkedik áldozatára.

Azonban sok olyan halfaj van, melyeknek tápláléka és táplálkozási-tere igen hasonló: A ponty, compó és a dévér-keszeg, ezüstös-balin és fenékjáró-küllő egyformán a fenékiszapban keresi táplálékát, míg a garda, küsz, kárász pedig elsősorban planktonot fogyaszt.

Azonban nyugodtan állíthatjuk, hogy minden hal valamilyen formában és bizonyos mértékben táplálék-vetélytársa a másoknak.

A természetes vizek haltáplálék készlete csak bizonyos mennyiségű hal eltartására és növelésére elegendő, viszont a halállomány faji összetétele a víznek — mint élettérnek — az egyensúlya tekintetében elvileg teljesen közömbösnek vehető.

Mindegy tehát, hogy a szobanforgó víz fenékszapjában élő rovarlárvákkal a pontyok vagy a keszegek táplálkoznak vagy pedig a plankton a küsz, kárász vagy garda fogyasztja el. Ennek csak a halász érzi kárát.

A táplálkozási térért a táplálék-vetélytársak között — mihelyt a tér szűkké kezd válni számukra —, küzdelem indul meg, melyben a biológiailag kevésbé ellenálló, kedvezőtlenebb szaporodási lehetőségekkel rendelkező fajok fognak alulmaradni. A haszonhalaknak nemcsak más haszonhalak lehetnek vetélytársai, hanem igen sok esetben gazdaságilag értéktelen szeméthalak élnek fel a haszonhalak táplálékát. Előfordulhat, hogy a haszonhal nem tud növekedni, mivel a vetélytársak eleszik előle a táplálékot.

Az egyoldalú halfogas a kisebb értékű és lassabban növekvő halfajoknak és a szeméthalaknak kedvez.

A használt húzóháló szembősége a gyorsnövekedésű haszonhalak fiataljait is megfogja, viszont a lassú növekedésű halak kisebb testű ivarérett példányai könnyen átjutnak rajta, a szeméthalak közül pedig csak a rendkívül nagyra nőtt öreg példányok akadnak beléje. Ennek következtében a nemeshalak még ivás előtt, a kisebb értékű halak egy-két leívás után, a szeméthalak pedig csak véletlenül, vagy igen hosszú élet után, kerülnek ki a vízből, természetes tehát, hogy a legjobban üldözött nemes haszonhalból lesz mindig a legkevesebb.

A ragadozók is megtizedelhetik, sőt ki is pusztíthatják a legtöbb esetben gyálmoltalanabban nemeshalak ivadékait.

Az emberi kapzsiság, különösen a nem hivatásos halászok részéről történő féktelen halpusztítás áldozata elsősorban a piacon keresett nemeshal.

A vizek halállományának mennyiségét az illető víz haltáplálék termelőképesége szabja meg. A jó termőképességű vizekben azonban nem minden esetben bőséges a halfogas, melynek helytelen gazdálkodás az oka.

Megismerkedve a haszonhalak elterjedésének akadályaival, világosan kiténik az, hogy a leghathatósabb halvédelem sem vezethet eredményre mesterséges szaporítás nélkül és a mesterséges szaporítási törekvések is hiábavalóak lesznek, ha nem tisztítjuk meg a vizet a szeméthalak tömegétől, a túlszaporodott ragadozó halaktól és halkártevőktől.

A természetes vízi tervgazdálkodásnak haltenyésztési vonalon ki kell terjeszkednie:

1. a hathatós, nemeshalvédelem mellett a mesterséges halszaporításra (ivadék és ikra kihelyezés);
2. a különféle másodrendű haszonhalak és szeméthalak irtására;
3. a ragadozó halállomány kellő mértékű korlátozására és végül
4. a kártevők fékentartására.

A gyakorlat bebizonyította, hogy intenzív halfogás mellett a legszigorúbban tartott nemeshalvédelem sem bizonyul elegendőnek. A halállomány fenntartása érdekében okvetlenül szükséges tehát a mesterséges népesítés. Mesterséges népesítés fogantatása előtt mérlegelni kell azt, hogy mivel, hogyan és milyen mértékben népesítsünk. A halfaj kiválasztásánál az irányadó szempont: „alkalmas nemeshalát a neki alkalmas vízbe!” — tehát a víz környezeti tényezői által nyújtott lehetőségeknek megfelelő nemeshalfajt esetleg halfajtát válasszunk ki. Ezen a téren nagy körültekintéssel kell eljárni, nehogy hiábavaló legyen a fáradozásunk.

Hasonlóképpen a körülmények határozzák meg a népesítés milyenségét, azaz hogy ikrával, zsenge ivadékkal vagy erős ivadékkal népesítsünk.

Irányadó ezenkívül a visszafogás lehetősége is: ugyanis csak abban a vízben érdemes népesíteni, ahol megvan a remény arra, hogy alkalmas halfogószerszám felhasználásával ki is tudjuk majd fogni a már megnövekedett hal nagy százalékát.

A népesítés kivitelezése is a helyi adottságoktól függ és okvetlenül megfontolást igényel. A népesítés mértékét, tehát a kihelyezett halak mennyiségét, az anyagi lehetőségek határain belül a szükségesség befolyásolja. A népesítés szűkös keretek között alig hoz látható eredményt, túlméretezett népesítés pedig túlnépesítést és ezzel kedvezőtlen növekedést eredményez.

A helyesen kivitelezett népesítés is kudarccal végződhet, ha a mellett nem fordítunk figyelmet a nemeshal megélhetéséhez szükséges életér biztosítására. A népesített nemeshal gyámoltalan, fiatal példányait elnyomják a szeméthalak nagy tömegei és eleszik előlük a táplálékot. A népesítés előtt tehát okvetlenül meg kell tisztítani a vizet az értéktelen szeméthalaktól, ezen a téren nagyobb áldozatoktól sem szabad visszariadni. A szeméthalak irtására minden időben minden eszközt meg kell ragadni. A tógazdaságokban szerzett szomorú tapasztalatok a napnál is világosabban bizonyítják, hogy milyen hátrányos lehet a szeméthal tömeges jelenléte nemeshalaink növekedésére és szaporodására.

A ragadozó halaknak és halkártevőknek is elsősorban a gyámoltalan kihelyezett nemeshal fog áldozatul esni. Ezek számának csökkentését sem szabad elhanyagolni.

Összefoglalásul a tervgazdálkodás első teendője a nemeshalállomány biztosítása, ez azonban nem érhető el csupán a nemeshalakat dédelgetésével, hanem az a halállomány minőségi és mennyiségi megjavítására irányuló hathatós intézkedések sorozatát kell bevezetni.

A következő levelet kaptuk:

„Halászat“ T. Szerkesztőségének!

Érdeklődéssel olvastuk a „Halászat“ megjelent 1. számát. Az Alsódunántúli Földművelésügyi Tanács körzetét képező Baranya-, Somogy-, Tolna- és Zala-vármegyék területén úgy a múltban, mint a jelenben nagyjelentőségű termelési tényező volt és az is maradt a tógazdálkodás. Termelési, közellátási, de export szempontokból is a tógazdaságok munkája, azoknak gazdasági értéke csak fokozódott.

Az Alsódunántúli Földművelésügyi Tanács, — valamint annak elődje az Alsódunántúli Mezőgazdasági Kamara, — a halgazdasági mezőgazdasági érdekvédelmi munka szempontjából is mindig különös figyelemmel foglalkozott és foglalkozik ma is.

Fentieknek igazolása az, hogy a folyó évi augusztus hó 10-én Keszthelyen tartott állattenyésztési szakosztályi ülésünk elhatározta, hogy az állattenyésztési szakosztály keretében külön „halászati szakbizottságot“ szervez. Ennek a szakbizottságnak lesz a feladata, hogy az Alsódunántúli Földművelésügyi Tanács elé a mesterséges tógazdaságok ügyeinek előbbrevitelére tanácsokat adjon, előterjesztéseket tegyen, szakvéleményt nyilvánítonn azért, hogy a halászattal, tógazdasággal foglalkozók érdekvédelmét földművelésügyi tanácsunk a lehető legjobban láthassa el. A szakbizottság elnöke Tóth József a sumonyi tógazdaságok felügyelője.

Kérjük jelen levelünk leközlését a „Halászat“ legközelebbi számában.

A Földművelésügyi Tanács nevében szívesen nyilvánítom azon elhatározásunkat, hogy a halászati, tógazdasági kérdések érdekvédelmét a jövőben is szívesen és készséggel szolgáljuk. Az Alsódunántúli Földművelésügyi Tanács nevében:

Tisztelettel:

Rajczy Géza igazgató-helyettes

SZÖVETKEZETI HÍREK

Értesítjük a Halászzati Szövetkezeteket, valamint azok tagjait, hogy Központunk útján a következő anyagok szerezhetőek be:

Fonal árak árai forg. adóval együtt értendők:

$\frac{30}{3}$ -as cérna kg-ként	86.— Ft.	$\frac{6}{1}$ -es zsinór kg-ként	19.60 Ft.
$\frac{3}{6}$ -os halász L fonal kg-ként ..	19.50 „	$\frac{6}{3}$ -ös zsinór 25 m-ként	2.— „
$\frac{3}{8}$ -as halász L fonal kg-ként ..	20.50 „	$\frac{6}{8}$ -as zsinór kg-ként	29.60 „
$\frac{3}{10}$ -es halász fonal kg-ként	19.30 „	$\frac{6}{10}$ -es zsinór 25 m-ként	1.50 „
3 ágú inslég sodrott kg-ként ..	15.60 „		

60 szemes mély hálók árai:

10 mm szembő $\frac{3}{10}$	5.77 Ft.	$\frac{3}{8}$	6.32 Ft.	$\frac{3}{6}$	7.92 Ft.
12 „ „ $\frac{3}{10}$	4.99 „	$\frac{3}{8}$	5.31 „	$\frac{3}{6}$	6.91 „
15 „ „ $\frac{3}{10}$	4.26 „	$\frac{3}{8}$	4.76 „	$\frac{3}{6}$	6.— „
20 „ „ $\frac{3}{10}$	3.66 „	$\frac{3}{8}$	4.21 „	$\frac{3}{6}$	5.59 „
25 „ „ $\frac{3}{10}$	3.39 „	$\frac{3}{8}$	3.76 „	$\frac{3}{6}$	4.85 „
27 „ „ $\frac{3}{10}$	3.39 „	$\frac{3}{8}$	3.76 „	$\frac{3}{6}$	4.76 „
30 „ „ $\frac{3}{10}$	3.34 „	$\frac{3}{8}$	3.62 „	$\frac{3}{6}$	4.63 „
35 „ „ $\frac{3}{10}$	3.21 „	$\frac{3}{8}$	3.53 „	$\frac{3}{6}$	4.40 „
40—42 „ „ $\frac{3}{10}$	3.11 „	$\frac{3}{8}$	3.39 „	$\frac{3}{6}$	4.31 „
43—45 „ „ $\frac{3}{10}$	2.98 „	$\frac{3}{8}$	3.34 „	$\frac{3}{6}$	4.26 „

Dobó háló:

25 mm szembő 1.25 magas felszerelve drb.-ként	68.70 Ft.
25 mm szembő 1.50 magas felszerelve drb.-ként	87.02 „

Varga-féle halász kötelek:

4—7 mm vastagságban kg	13.66 Ft.
8—15 „ „	11.51 „
2 és 3 ágú kézi inslég	13.66 „

Hálók és kötelek után + 1.2% anyaggyártási és iparfejlesztési hozzájárulás, + csomagolási költség, + 10% forgalmi adó és számlabélyeg illeték.

Kötelek súlyai fm.-ként:

5 mm cca 2 dg	12 mm cca 12 dg
6 „ „ 3 „	13 „ „ 14 „
7 „ „ 4 „	14 „ „ 16 „
8 „ „ 5.5 „	15 „ „ 18 „
10 „ „ 8 „	

Beszerezhetőek a fenti cikkekén kívül még mindenféle horog és a következő gumicsizmák:

Príma minőségű, piros vagy szürke gumiból — iparilag elkészített — sarokkal térdig érő	111.— Ft.	+ 3 0/0
lányévig érő, (a szára egy darabból)	176.— „	+ 3 0/0
Dorogi gyártmány gyári		
térdig érő	115.60 Ft.	incl. forg. adó
lányévig érő (iparilag meghosszabbítva)	187.20 „	„ „ „ „
Wimpassing gyártmány		
térdig érő	155.— Ft.	incl. forg. adó
lányévig érő (iparilag meghosszabbítva)	216.60 „	„ „ „ „
gumikötény I/a	59.— Ft.	+ 3 0/0
„ II.	42.56 „	incl. forg. adó
gumiköpeny elől vagy hátul gombolható, illetve fűzhető — a rendeléstől számított 10 napon belül	340.— Ft.	
csuklyával +	100.— „	

Szíves tájékoztatásul közöljük, hogy az iparilag előállított gumicsizmából folyamatosan tudunk szállítani, míg a Wimpassing áruból — bár nagyobb mennyiség érkezett — csak addig, míg a készlet tart. A kereslet igen nagy, a kínálat — a nehéz beszerzésre való tekintettel — gyenge.

Itt közöljük, hogy a már eddig is feladott rendeléseket fokozatosan fogjuk leszállítani, addig is mindent elkövetünk, hogy ez mielőbb megtörténjen.

Halászzati Szövetkezeti Központ

Budapest, VI., Teréz-körút 62. III. em. — Tel.: 128—353.

Időszerű teendők a tógazdaságokban

A rendkívül hosszantartó szárazság következtében (e sorokat október végén írtuk) a lehalászás időpontja eltolódott, tehát rövid idő alatt kell azzal végeznünk. Figyelembe kell vennünk, hogy novemberben már sok esős nap várható, ami a lehalászást akadályozza, továbbá azt is, hogy november végével a tél is beállhat. November 25-ike az az időpont, ameddig kívánatos a lehalászást befejezni. Ha rossz vízellátásunk folytán a teljes lehalászásra nincs kilátásunk, egy-két tavunkat inkább tavaszi lehalászásra hagyjuk vissza, természetesen azokat, melyek a tél beállta előtt megfelelően feltölthetők és bennük a hal biztonságosan tárolható. Ha viszonyaink indokoltá teszik, tavaink egyrészét már az össze! kihelyezzük, s ezzel sokat könnyíthetünk a tárolási nehézségeken. Minthogy az idő sürget és bizonytalan az, hogy eleget csapadékot mikor kapunk, mindent el kell követnünk a lehalászás előmozdítására. Kellő elővigyázattal és némi többletmunkával eljárva, halállományunkat biztosíthatjuk és természetünket biztonságba helyezhetjük.

A rövidülő napok folytán a lehalászási teljesítmény csökken. Ezért gondosan igyekszünk kihasználni a hűvösebb idő adta lehetőségeket. Hidegebb vízben nagyobb fogások és a fogatok jobb kihasználása lehetséges. Idén a lehalászást megkönnyíti az is, hogy a pontyok válogatása a szokásos osztályozás helyett 2—3 osztályba történhet.

Ahol halbetegségek szoktak fellépni, vagy az ivadék gyenge, kívánatos, hogy az ivadékokat tóban teletessék. Erre a célra kisebb, de bő átfolyással bíró tavat választunk ki. Az újabb lehalászással járó többletmunkát és költséget megéri az, hogy tavasszal jóerőben, egészséges ivadékokat helyezhetünk ki. A lehalászások alatt gyakran vannak már kisebb-nagyobb fagyok. A piaci halnál 1—2° még nem ártalmas. A tenyészanyagot, főleg az ivadékokat azonban védeni kell a fagytól. Fagyos időben tehát az ivadékokat ne halásszuk.

A hal tárolása apadással jár. A súlyvesztés egyrésze azonban gyakran a lehalászásnál, illetve a bemázzálásnál elkövetett gondatlanság következménye. A tógazda önmagát vezeti félre, ha nem ügyel a sáros halak és kosarak mérlegelésénél. Nem helyes végig a mérlegelés elején megállapított kosár-súlyokkal számolni, mert munka közben a kosár sok vizet vesz fel. A helyesen bemért halnál még néhány százalékos ráadunk.

A lehalászás befejezése után ott, ahol a tapasztalat szerint téli hófúvásokkal számíthatunk, a teletetők hozzáfolyását biztosító tápláló csatornákat látjuk el védelemmel. A keskenyebb árkok befedhetők, a szélesebb árkoknál hófogókat alkalmazunk. Ügyelünk azonban arra, hogy a hófogók az ároktól kellő távolságban legyenek felállítva, különben nagyobb tömegű hó a védendő csatornát tömi el.

Felszerelésünket a lehalászás befejezése után megtisztítjuk, megszáritjuk és elhelyezzük. Ügyelünk arra, hogy drága hálóinkat feleslegesen ne tegyük ki az időjárás viszontagságainak. Kéznél csak annyi hálót hagyjunk, amennyi a téli halszállításokhoz okvetlenül szükséges.

A folyó évre a munka termelési részét a lehalászással befejeztük. Gondolunk tehát a következő üzemre és igyekszünk a tél beállta előtt a rendelkezésünkre álló kevés időt jól felhasználni. Annál is inkább, mert decemberben a munkalehetőségek már bizonytalanok, bár a természet sokszor jöhet hosszú ősszel segítségünkre.

A következő üzemre való előkészületnél egyben számbavesszük a további újjáépítési teendőket is. Elsősorban átnézzük és kijavítjuk sérült, megrepedt műtárgyainkat, vagy megépítjük helyettük az újakat, ha erre szükségünk van. Gyenge

Magyar Haltenyésztők Értékesítő Részvénytársasága

Igazgatóság: Budapest, IV., Petőfi Sándor-u. 5. Tel.: 180-268 és 381-540.

Levél cím: Budapest 4. Pósfaliók 271. Távirati cím: Tógazdaságok.

Üzlet és raktár: Budapest, IX., Csarnok-tér 5. Telefon: 180-207, és

IX., Gönczy Pál-u. 4. Telefon: 184-024.

Elárúsítóhely: Budapest, IX., Központi Vásárcsarnok. Tel.: 180-207.

Szállítási iroda: Budapest, XI., Budaörsi-út (pályaudvar). Tel.: 268-616.

Veszünk és eladunk mindenféle tógazdasági és természetesvízi élő és jegelt halat.

fagyban is végezhető betonmunka. Természetesen a beton kötése később következik be. Éjjel és fagyoknál a friss betont gondosan takarni kell. Levágjuk a töltéseinken termő fűzveszőt, annak javát feldolgoztatjuk olyankor, amikor kint a gazdaságban munkálkodni a rossz idő miatt nem lehet. A többi veszőt rözszésre használjuk fel. Nagy előny, ha ősszel el tudunk készülni a töltések partvédelmével, mert kora tavasszal teljesen feltölthetjük tavainkat. Az utóbbi évek szomorú tapasztalatai ezt kellően indokolják. Átvizsgáljuk töltéseinket és ahol szükséges, kijavítjuk. Különösen jól lehet a leengedett tavaknál a pézsmapockok túrkálásait eltönni. Ha tőkénk és időnk engedi, folytatjuk a tavak tisztítását, ügyelve arra, hogy elsősorban a másként nem irtható növényzetet, mint például fűzveszőt, irtuk ki. *Oeconomo György*

KÉRDÉSEK — FELELETEK

KÉRDÉS: Van-e szerepe a természetes vizek planktonjának a halállományra, (Ny. G. Mosonmagyaróvár)

FELELET: Van. Vizeink (folyók, tavak) nyíltvízi, szabadvízi, tehát nem a parti és a fenéken található mikroszkópikus növény- és állatvilágát nevezzük Hensen szavával (1887) összefoglalóan planktonnak. Tágabb értelemben minden vízben lebegő élőszervezet a plankton tagja. Minősége szempontból növényi (phyto), és állati (zoo) planktonról szokás beszélni. A növényi plankton tagjai oly parányiak, hogy csupán a mm ezredrészeivel, a mikronnal mérhetők. Táplálékuk széndioxid, víz és a benne oldott különféle tápsók. Ezeket testük egész felületével veszik fel. A növényi planktonszervezetek zöld klorofillt és esetleg még másszínű asszimilálásra képes anyagot tartalmaznak, azaz a növényi plankton tagjai szerves vegyületekből szerves vegyületek készítésére képesek. A moszatokat tehát, mert hiszen ezek a plankton önálló táplálkozású tagjai, az élővilág őstermelőinek nevezhetjük.

Az állati plankton lényei a növényi plankton tagjainál általában nagyobbak, asszimilálásra, azaz szerves vegyületekből szerves vegyületek képzésére, nem képesek s így a növényi szervezetre utáltak. Az állati plankton tagjai szilárd anyagokat tudnak felvenni s azokat meg is emésztik. Táplálékuk főképpen a növényi planktonokból, a moszatokból vagy algákból ill. ezek termékeiből állanak. Az állati plankton tagjai már a fogyasztók rendjéhez tartoznak.

A halak táplálékukat az alábbi főforrásokból merítik:

1. Plankton. Vannak halak, melyek egész életükben csupán planktonnal táplálkoznak. Fiatalkorukban azonban valamennyi hal csak planktonnal él. — 2. Neuston. A vizek felületén hártyszerűen elhelyezkedő életközösség a neuston. — 3. Nekton. Nyíltvízi, szabadonúszó nagyobb szervezetek (pl. halak). Ezek fő tápláléka azonban ismét a plankton. — 4. Partok növény- és állatvilága. — 5. A fenék (benthos) lényei. Táplálkozáséletlen szempontból igen nagy jelentőségű a plankton, mint a vizek legnagyobb területét elfoglaló életközösség. A tudomány jelenlegi megállapítása szerint a legelső élőlények valószínűen víziek voltak, így a plankton a legősibb életközösség, Földünk őstápláléka! Leleteik a Föld őskoráig nyúlnak vissza.

Az elmondottakból nyilvánvaló, hogy a plankton, különösen pedig a növényi plankton döntő jelentősége a halászatra a fenék fauna mellett! Ezt alátámasztják azok a vizsgálatok is, amelyeket a halak gyomortartalmára és bélcatornájára vonatkozóan végeztek. A halászat terén kapcsolódnak be a gazdasági életbe a minőségi és mennyiségi alga, moszat, stb. kutatások is, melyek különösen a legutóbbi évtizedben nyertek hazánkban nagy és a külföld előtt is becsült lendületet.

Dr. Hortobágyi Tibor, Baja

SAVANYÚ HAL GÖNGYÖLT HERING MÓDRA

Sokaknak kedvelt étele, a göngyölt hering ma, mint külföldi áru a legritkább csemegék közé tartozik. Azonban nem is gondoljuk, hogy milyen könnyen és olcsón készíthetünk házilag hasonló ízes csemegét hazai halakból. A Balatonban bőven termő garda és természetes vizeink legelterjedtebb hala, a jó ízű kárász kellő módon elkészítve pótolja a drága külföldi heringet.

Elkészítési mód: A halacskákat pikkelyeitől, fejétől gondosan megtisztítjuk, kibelezzük, azután szitára tesszük. Lobogó sós vízzel leforrázzuk úgy, hogy a víz azonnal le is folyjon róla. Most a tiszta üvegbe leteszünk egy sor vöröshagymaszéletet, azután egy sor halat, ismét hagymát, megint halat, míg az üveg tele nem lesz. Legfelül hagyma legyen. Közbe pár szem borsot és mustármagot hintünk. Erősen ecetes levet ízlés szerint sózva és cukrozva felforralunk és forrón ráöntjük. Az üveget légmentesen lekötjük. Egy heti állás után a hal már fogyasztható; ennyi idő alatt a szálcák és csontok annyira megpuhulnak, hogy a halat csontostól — mindenestől meg lehet enni. Az üvegből bármikor vehetünk ki halat; az újra lekötjük, eláll. P

LAPSZEMLE

A lapunkkal csereviszonyban álló testvérlapunk: „RIBARSTVO JUGOSLA-VIJE“ (Jugoszláv halászat, Szaklap az édesvízi halászat minden ága számára.) 1946 és 1947 évi I—II. évfolyamainak eddigi számai megérkeztek szerkesztőségünkhöz. A szép kiállítású és gazdag tartalmú, változatos folyóirattársunk egyes számain e helyütt fogjuk minden alkalommal ismertetni tanulságul.

Az alábbiakban a „Robarstvo Jugoslavije“ (ezentúl R. J.) első évfolyamának 1. száma fontosabb cikkeinek kivonatosa ismertetését tesszük közzé.

Stanković, Sinisa dr.: Irányelvek Jugoszlávia édesvízi halászatának fejlesztésére. (R. J. I. évf. 1. sz. 3—4 oldal.)

Az ország édesvízi halászatának évi termelése 12—15.000.000 kg, ez körülbelül kétszerese a tengeri halászatnak. Éppen ezért fokozott gondot kell fordítani az édesvízi halászat fejlesztésére, mert ezidőszert primitív és nem racionális módszereket alkalmaznak. A halászati célokra használt vizeket 4 kategóriába kell osztani, hogy megállapíthassuk a szükséges feladatokat: 1. nagy síksági folyók, 2. nagy tavak, 3. hegyi és egyéb kis vizek, 4. mesterséges halastavak.

1. Nagy folyók. A pannóniai síkságon végig folyó Duna, Száva, Dráva, Tisza és Morava a jugoszláv halászat legjelentősebb forrásai, ezekre tehát különös gondot kell fordítani. A legfontosabb, amit itt tudnunk kell, az, hogy egészen a közelmúltig a felsorolásban szerelő első négy folyónak kb. 3 millió ha-nyi árterülete volt, hiszen csak Jugoszláviában 900.000 ha vizenyős területet csapoltak le. Ha-ként 40—50 kg halat számolva, ez 40—50 millió kg hal elvesztését jelenti. A tényleges halvesztés mellett ez abban is éreztette hatását, hogy ez ideális volt a hal fejlődési szempontjából, mert annak minden fejlődési szakában megvolt e megfelelő víz. Ma már rendkívül korlátozott az a terület, ami a hal migrációja számára rendelkezésre áll, ez elsősorban a kecségére és a pontyra vonatkozik. A ha-kénti haltermelés 20 kg-ra esett, ennek emelése érdekében a következőket kell tenni. Óriási mennyiségű halivadék pusztul el minden évben azokban a gödrökben, amelyek megszűnnek közlekedni a folyó résszel. Nemzetgazdasági érdek, hogy szervezett akció keretében gondoskodjunk ezeknek a folyóba való átdobálásáról. A Szovjetunióban megfelelő szervezet van már erre a célra. Rendszeresen és tömegesen kell vizeinkbe telepíteni a halastavi nemesített pontyot és kecségét. A Duna és Dráva holt-ágaiban végzett ilyen irányú kísérletek nagyszerű eredménnyel végződtek. A kecsége-állomány katasztrófáisan csökken, ez az egyetlen mód, hogy segíteni lehessen ezen. Óvni kell a természetes ivó-helyeket. A folyók rendezésénél legtöbbször csak igen kis különbséggel ilyen szempontból is megfelelő megoldást lehet találni.

2. Nagy tavak. Macedóniában és Crna Gorában vannak az ország legnagyobb tavai, amelyek halászati szempontból is jelentősek. A Dojran-i tó ha-ronkénti 150 kg-os eredményével Európa legjobban termelő tava. Ezeket nem elég intenzív a halászat és a szövetkezeti hálózat kiépítésével, valamint megfelelő eszközök juttatásával kell fokozni.

3. Kis vizek. Ezeknél a legfontosabb a lehalászás mérvének szigorú szabályozása, mert ezekben nagyon könnyen felborul a halászás és a szaporodás közötti egyensúly. Nagyobb gondot kell fordítani a rákokra, amelyekből különösen Szerbiában tetemes bevételre lehet szert tenni.

4. Halastavak. Mesterséges halastavak építésére egész Európában talán Jugoszlávia a legalkalmasabb. Rengeteg olyan terület van a pannóniai síkságon, amely másra nem lévén alkalmas, kiválóan megfelel halastó céljaira. A tógazdaságok elsőrendű feladata természetesen, hogy elérjék a háború előtti termelési színvonalat.

Míndezzel természetesen párhuzamosan kell haladnia a halászzal kapcsolatos tudományos kutató munka fejlesztésének és a szakértői keret mielőbbi megteremtésének.

Újra fellendült a halászat a Szovjetunióban. (R. J. I. évf. 1. sz. 4 oldal.)

A nagy honvédő háború során rendkívül súlyos károkat szenvedett a Szovjetunió halászata is, különösen az európai országrész északi és déli részén. Az ellenség kíméletlen pusztítást végzett és a legteljesebb rablógazdálkodást űzte. A szovjet halászok emberfeletti erőfeszítésének eredményeképpen azonban, már 1943-ban a Kaspi-medencében 11%-kal, Kelet-Szibériában pedig 20%-kal múlta felül a fogás az 1940 évit. Az öt éves terv keretén belül nagymértékben fogják fejleszteni a halászatot is. 1950-re 57%-kal növelik az élve vagy jegelve közfogyasztásra kerülő hal mennyiségét. Ami azt jelenti, hogy 410 millió kg hal kerül ily módon a közönség elé. A terv szerint 1950-ben a halászatban és a hal-iparban 1,700 felsőfokú és 7,000 középfokú képesítésű embert fognak foglalkoztatni. Kifejlesztik a hal feldolgozását is és fokozottan kihasználják majd a hulladékokat is. Különösen fontos a halászat általános

mechanizációja, amit 1950-ig az állami üzemekben 70%-kal, a kolhozokban pedig 50%-kal fognak növelni az 1944-es állapothoz viszonyítva.

Apostolski, K.: A macedóniai halászat néhány célkitűzéséről. (R. J. I. évf. 1. sz. 6—7 oldal.)

1943-ban Macedónia Bulgáriához tartozott, így a bulgár hivatalos statisztikából tudjuk meg, hogy ebben az évben a macedóniai tavakban és a Crna reka-ban összesen 2 millió kg halat fogtak. Ez a hal-mennyiség minden macedón számára évi 2 kg-os fogyasztást tenne lehetővé. A halból azonban csak egy-két nagy ünnepen jutott az ország lakóinak asztalára. Egyébként Belgrádba vagy Szófiába szállították és az ottani gazdagok fogyasztották, akik könnyűszerrel meg tudták fizetni a szállítás tetemes költségét is. Az ország kormányának most az a feladata, hogy a hazai piac ellátására fordítsa a macedon vizek halát. Az elmúlt idők rablogádzalkodása következtében azonban ez elég nagy feladat. A gazdálkodást jól jellemzi a kihalászott ponty mennyisége, amely 1937-ben 40,437 kg, 1939-ben 48,723 kg, 1943-ban 54,000 kg volt.

Babuder, Ida: A horvátországi Halastavak Központja. (R. J. I. évf. 1. sz. 7—8 oldal.)

Jugoszláviában Horvátország területén a legfejlettebb a tógádzalkodás. 7 nagy gazdaság van, amelyek vízterülete összesen 6,400 kh. Eppen ezért indokolt volt életre hívni egy olyan központi szervezet, amelyik ezek egységes irányításáról és vezetéséről gondoskodik. A Központnak kettős feladata van: a) a termelés, b) értékesítés és beszerzés megszervezése. Ezek közül természetesen a termelés a fontosabbik és itt bő alkalom nyílik a céltudatos munkára. A szállításhoz egyelőre még nem rendelkezik elegendő számú szállító eszközzel. Foglalkozni fog a központ halászati eszközök és szerszámok beszerzésével is. s. g.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK

A lap érdekében **eredményes propagandát** folytattak: Széles D. Béla Paks, Kluge Gyula Máriapuszta. — Kérem az olvasóinkat, hogy **előfizetési díjaikat** lehetőleg a **10.094** számú postatakarékpénztári csekkünkön küldjék be, nehogy zavarok legyenek az elszámolás körül. — **Ki tud róla?** F. évben szerkesztőségünk címére egy évi előfizetési díját beküldötték Boros József Tiszadob, Budaji Pál Mozsgó és Szalkay Béla Csepel Deák Ferenc u. 18. sz. alatti lakosok, azonban a posta a lapszámokat „Címzett ismeretlen” jellel visszaküldi hozzánk. — Az édesvízi **kagylók hasznosságáról** érdeklődők figyelmét felhívom a következőkre: „Már a második világháború előtt kezdtek a hazai kagylók héjából gombot gyártani, mivel a külföldi nyersanyag behozatala akadályokba ütközött. Erre a célra elsősorban a vastagabb héjak alkalmasak, mert a vékonyaknál 80%-os a veszteség. A tenger kagylóknál pedig mindössze 20% vész el. A horvát kormány most megbízta a „Bisernica” nevű zágrábi gyöngyházgombgyárat, hogy foglalkozzék hazai kagylók gyűjtésével és vásárlásával. Ez újabb mellékkereseti forrást jelent a halászoknak.” (R. J. I. 2. sz.) —

Igen értékes **új munka** jelent meg a **könyvpiac**on: **Forcart, L.:** „Schnecken und Muscheln.“ Verlag Hallwag, Bern. A mű ismertetését a következő számunkban adjuk. — **Tógazda.** Kérdésére, hogy: „Mennyi a teletli pontyok százalékban kifejezett súlyvesztése ősztől áprilisig?” a feleletet decemberi számunkban közöljük. — **Egér és patkányirtás halászmódra.** Kis és nagy horgot piritott szalonna skeletkével falra-fára akasztunk kis magasságba. A kártékony rágcáló utána ugrik és függve marad. Bár e módszer eredményel kecs egető ugyan, mégis mi inkább az egérfogót ajánljuk, az nyomban megöli az állatot. Nem kinezta. — **Mire jó az elhasznált háló?** — kérdi tőlünk R. F. Tokajról. Lehet azt szállítóköztesre is használni, összecsavarva igen jó gabona-kéve kötő lesz belőle. Hallottam már, hogy rongyszőnyeget is szőttek belőle, vagy papucsot, sőt állítólag posztókészítéshez is felhasználható. Olvasóink közül ki tudja még, hogy mire lehet használni a régi, halászásra már alkalmatlan hálót? — **Míg nálunk a tavak** — különkép a Balaton — mellett jogosan panaszkodnak, hogy a halivadékokat tömegesen fogják ki és a házi szárnyasok hizlalására használják, addig a Szovjetunióban **kacsa és libanevelő farmok létesülnek a halastavak mellett.** Olvassuk, hogy: „A kazachasztáni kerület északi részében sok szeppe-tó és tógazdaság van. Ezen a rendes halgazdálkodás mellett szárnyas nevelés is folyik, ami nagyon szép példája a halastavak intenzív kihasználásának.” (R. J. II. 1. sz.) Csak-hogy ott egyrészt sok tó van és egyéb-

ként is bővíben vannak a hálnak, másrészt a szárnyas-farmok is rendszeres kezelésű üzemek. — **Érdekes halfogásról** adnak hírt: „Augusztus 18-án egy 2.15 m hosszú és 70 kg nehéz vizát hoztak a zágrábi halpiacra. 9 kg ikrát találtak benne. A bőrét lenyúzták és a Természet-tudományi Múzeumnak ajándékozták. A viza a Szávából került a halászok martalékává, ahol ez nagyon ritka hal.“ (R. J. I. sz.) — **A hálókonzerválásról** romániai tapasztalatai és irodalmi tanulmányai alapján dr. Jászfalusi Lajos egy nagyobb cikket küldött hozzánk, addig is, amíg ennek közlésére sor kerül, két érdekes eljárást ismertetünk: „A macedónok régen a következő módon konzerválták hálójukat: „Ki kell kaparni a kéményből a kormot és egy napig vízben kell áztatni, majd felforralni és forrás után a hálóval

együtt félóráig főzni. Eztán a hálót ki kell venni és megszáritani.“ (R. J. I. sz.) — „A karlováci halászok, saját jó tapasztalataikra hivatkozva, a következő impregnálási eljárást ajánlják: 50 l-es vízzel töltött üstbe 5—6 kg apróra tört fenyőfahéjat, 2 kg összetört tölgyfahéjat és 1 kg fagyut teszünk. Ezt egy óráig kell forralni, majd a tűzről levenni. A hálót, kötelet, zsinórt dézsába téve a meleg, de nem forró főzettel le kell önteni és lefedve 24 óra hosszat áztatni. Ezután ki lehet venni és megszáritani. Hátránya az eljárásnak csak az, hogy az ily módon konzervált anyag halvány barna színt kap, de ha azt vesszük, hogy hosszú ideig nem lesz vele baj, megéri. A fenyő és tölgy héját úgy kell kiszáritani (pl. eresztés alatt), hogy nap, eső, dér, harmat ne érhesse.“ (R. J. I. 2. sz.).

A fejesdomolykó (*Squalius cephalus* L.) kétszeri ivása

A pontyfélék kétszeri ivása nem gyakori jelenség. Még leginkább észlelhető, a teljesen kultúrhallá vált aranyhálnál. A fejesdomolykónál azonban csak még az idén tapasztaltam ezt, a felsőtárkányi (Heves m.) tóban.

Itt a tavasszal, elég korán, már április végén, május elején leívtak s a kelés is jól sikerült, mert május 15-én, a tó szélén hemzsegett az apró domolykóivadék. Az ekkor fogott pisztrángok gyomra is mind ezzel volt tele.

Augusztus 17-én, a tavat újra fölkerestem s ott az összes, kifogott nőstény és hím domolykó érett ivartermékekkel volt tele. Hogy az ivás már több napja tarthatott, azt a széléken rajokban úszkáló, párnapos ivadékok bizonyították. A kifogott pisztrángok gyomra szintén csak ezekkel volt tele. A kétszeri ivás oka, valószínűen, az ideai rendellenes meleg nyár és a tó rendkívül jó tápláléktermőképessége.

A tó különben is igen érdekes élettér. Völgyzárógáttal, mesterségesen készült. Területe 1.5 kat. hold. Egy 9 C^o-ú, mézskőből fakadó, bő és tiszta vizű forrás táplálja. Alámerülő növényzettel jól benőtt. Tápláléktermőképessége igen jó. Eredetileg tükröspongyával és fejesdomolykóval volt népesítve. 1935 őszén pedig egyéves ivadékkal, meghonosítottuk benne a szivárványospisztrángot is. A telepítés igen jól sikerült. Már három év múlva 0.5 kgr-os példányokat lehetett fogni. Az utóbbi években a hozzáfolyó mederben változásokat eszközöltek, úgy, hogy most már le is ívik. Így a természetes utánpótlás is jelentékeny. Ma tehát, ez a kis tó, szivárványospisztránggal legjobban népesített vize az országnak s az országos népesítési előirányzatban, fontos szerep vár rá.

Az igen jó fejlődést a pisztráng a bő fenékfaunán, behulló táplálékon kívül, a fejesdomolykónak és tükröspongyának köszönheti. Mert a rengeteg ivadékból a pisztráng apraja-nagyja, bő táplálékot talál s a biológiai egyensúlyt is fenntartja. Így a fejesdomolykó sem tesz számottevő kárt a pisztrángállományban, amiről, az év különböző szakában végzett gyomortartalomvizsgálataim is meggyőztek.

Ezt a kiváló szivárványospisztrángos vizet mindenképen fenn kell tartanunk! A gondozó egri erdőgazgatóság már az idén költőházat épített. A tavat be is kerítette, ami által a külső, orvhalászatot a minimumra csökkentette. Ellenben a kebelbeli orvhalászatot, — ami úgyszólván, napról-napra felbecsülhetetlen károkat okoz, — még nem sikerült megfékezni. Erre pedig minden tekintetben, igen nagy szükség volna!

Vásárhelyi István

ÁRJEGYZÉS. Magyar Haltenyésztők Értékesítő Részvénytársaságának hal-árjegyzése a budapesti nagybani árákról 1947. október hónapban:

Élőponty	8.00—10.00 Ft	Csuka	4.00— 8.00 Ft
Jegelt ponty	4.00— 8.00 „	Compo	5.00 „
Harcsa	6.00—14.00 „	Kárász	4.00— 6.00 „
Fogassüllő	6.00—14.00 „	Ónhal	6.00— 4.00 „
Kősüllő	5.00— 6.00 „	Keszeg	2.00— 3.00 „
Kecsöge	6.00 „	Garda	2.00 „

SUMONYI TÓGAZDASÁG

Tóth József és társai

HALKERESKEDÉSE

Budapest

IX., Központi Vásárcsarnok.

Telefon : 384-575.

Semperit Kaucsuk Kft.

Wimpassing Reithoffer

Semperit - Matador

gumicsizmák nagy választékban

Főüzlet: Budapest, VI., Andrásy-
út 8. 122-459.

Fióközlet: Budapest, IV., Váci-út 9.
182-078.

FENYŐ VILMOS

hal- és rák kereskedése

Telefon : 389-133.

Budapest,

IX., Pipa-u. 4.

BARTA LIPÓTNÉ

halkereskedő

Telefon: 184-499.

Budapest, IX., Pipa-u. 4.

Központi Vásárcsarnok.

CSERKÉSZBOLT SZÖVETKEZET

Központi iroda: VI., Hajós-u. 14.
125-015. 125-950.

Mindenféle sport-, halász- és
horgász felszerelések.

Üzletei:

Budapest, V., Nagy Sándor-u. 6.

Telefon : 125-010.

Budapest, VIII., Rákóczi-u. 67.

Telefon : 139-248.

32 vidéki városban van lerakat.

Halászháló

puha inslég és kötél, hálófonal,
parafa-alattság, rebzsinór min-
den mennyiségben kapható

ÁDÁM MIKSA Rt-nál,
Budapest.

Főüzlet: VII., Thökölyi-út 16. sz.
A keleti pályaudvar indulási ol-
dalával szemközt. Telefon: 425-741.

A lap kiadásáért felelős: Faragó Sándor.
Lapzárta: Minden hó utolsó napján.

MAGYAR ÁLLAMI HAL-ÉS NÁDGAZDASÁGI ÜZEMEK

V., Teleki Pál-u. 7.

Telefon : 188-407.

Telefon : 188-556.

Ajánlja első osztályú stukatur fonatát és nádallóit.

Mindenkori napi áron.

Kereskedőknek — viszonteladóknak — árengedmény.

Halárúsító telepe: IX., Gönczy Pál-u. 4.

Telefon : 184-024.

PRISTER MŰVEK

hydrotechnikai és építő r. t.
Budapest, XII., Maros-utca 6/a.
Telefon: 160-830.

Sado házi kisderítők. Szabadalmazott derítőbetétek, biológiai szennyvisztisztítók, szennyvízáttemelő telepek, mélyépítés-vízépítés.

Most kerül sajtó alá!

Ismét megjelenik:

kiváló vadászok és vadászati szakírók közreműködésével

NIKOLITS GYÖRGY szerkesztésében a

VADÁSZATI ÚTMUTATÓ

1943—1948. évfolyama.

Ha a vadászat és az ezzel kapcsolatos valamennyi elméleti és gyakorlati újabb fejlődéssel együtt akar haladni és az újabb vadászeseményekről értesülni, akkor fizesse elő, vagy rendelje meg a vadásznak e nélkülözhetetlen, hasznos szakkönyvét, mely gazdság és váltózatok tartalmán kívül sok eredeti felvételt, magyarázó ábrát és rajzot tartalmaz és minden vadászat iránt érdeklődőnek hasznos, szórakoztató és tanulságos olvasmányul szolgál.

E szép, aranyozott díszkötésű, kb. 800 oldal, 277 ábrát és képet tartalmazó kitűnő vadászati szakkönyv előfizetési ára: 45 Forint; megjelenés után bolti ára: 65 Forint lesz.

Megrendelhető a

VADÁSZATI ÚTMUTATÓ kiadóhivatalában, BUDAPEST, VI., Szinyei-Merse-u. 11.

Postacsekkszám: 33.466.

Telefon: 122—510.

Kaphatók újra a
HALÁSZAT
könyvei

Főlerakafőbizományos:

KILIÁN FRIGYES utóda,
m. egyetemi könyvkereskedése.
BUDAPEST, VI., Haris-köz 2.

Steiner Dezső

Hal, vad, baromfi nagyban és kicsinyben.

Rákóczi téri vásárcsarnokban 7-5-ig.
Lakásán: VIII., Horánszky-u. 1. d. u.
5 óra után. Telefon: 135-104.

Pironcsák Irma halkereskedő

Veszek mindenféle folyóvízi és tavi halat.

Iroda: IX., Imre-u. 4. Telefon: 384-256.
Üzlet: IX., Tolbuchin krt. 1-3. 184-522.

Major János vaskereskedése

horgász és halász cikkek,
vas, acél és háztartási áruk.

VIII., Rákóczi-út 59. Telefon: 139-232.

Hirdessen a HALÁSZAT-ban

A hirdetés ára:

6 cm. széles hirdetés mm-ként 1 Ft.
12 cm. széles hirdetés mm-ként 2 Ft.

Jól jár aki ősszel, télen

EMERGÉ tartóstalpú bőrcipőben jár.